

Torna l'home que va derrotar el segle XX

George Orwell, pseudònim literari d'Eric Blair, va néixer a l'Índia britànica el 25 de juny de 1903, i va morir als 47 anys, a Londres.

Darrere del lluitador antifeixista que escriu 'Homenatge a Catalunya' hi ha un home singular, independent, de fermes conviccions, que va lluitar contra tots els dimonis del segle XX.

El món torna a mirar George Orwell en el centenari del seu naixement i hi descobreix una figura engrandida i enfortida.

Tant el pensador polític com l'escriptor han resistit el pas del temps. La seva independència intel·lectual i el seu anticonvencionalisme literari, productes d'una ferma personalitat i d'una fe raonada en les seves conviccions, l'han convertit en una de les grans figures del segle XX. Els seus llibres tornen a les llibreries amb la cara ben alta. *La rebel·lió dels animals* i 1984 no han deixat mai d'editar-se. Edicions 62 els reedita ara, traduïts de nou per Marc Rubió i Lluís-Anton Baulenas. Les primeres traduccions, d'E. Cardona i J. Ferrer, el primer, i de Joan Vinyes, el segon, van ser publicades per la desapareguda Vergara els anys 1964 i 1965, respectivament. Edicions 62 també va publicar el mes de gener *Sense ni cinc a París i Londres*, en versió de Marc Rubió. Edicions de 1984 va presentar el mes d'abril *Dies a Birmània*, en traducció d'Esther Tallada: dos grans llibres, ben diferents l'un de l'altre. I, finalment, Destino recuperava *Homenatge a Catalunya*, sense les supressions de la censura, en la versió de Ramon Folch i Camarasa. Els trets més destacats de la seva fascinant personalitat i de la seva vida són reportats a continuació.

Anarquista conservador. Es presentava així quan li demanaven que es definís políticament.

Anticonvencional. Ho va ser en la vida, en el seu pensament i en la creació literària. Molts dels seus llibres, com

Sense ni cinc a París i Londres, barreja de novel·la, crònica, llibre de viatges i llibre de memòries, són de classificació retòrica difícil: no volia escriure subjecte a la convenció dels gèneres.

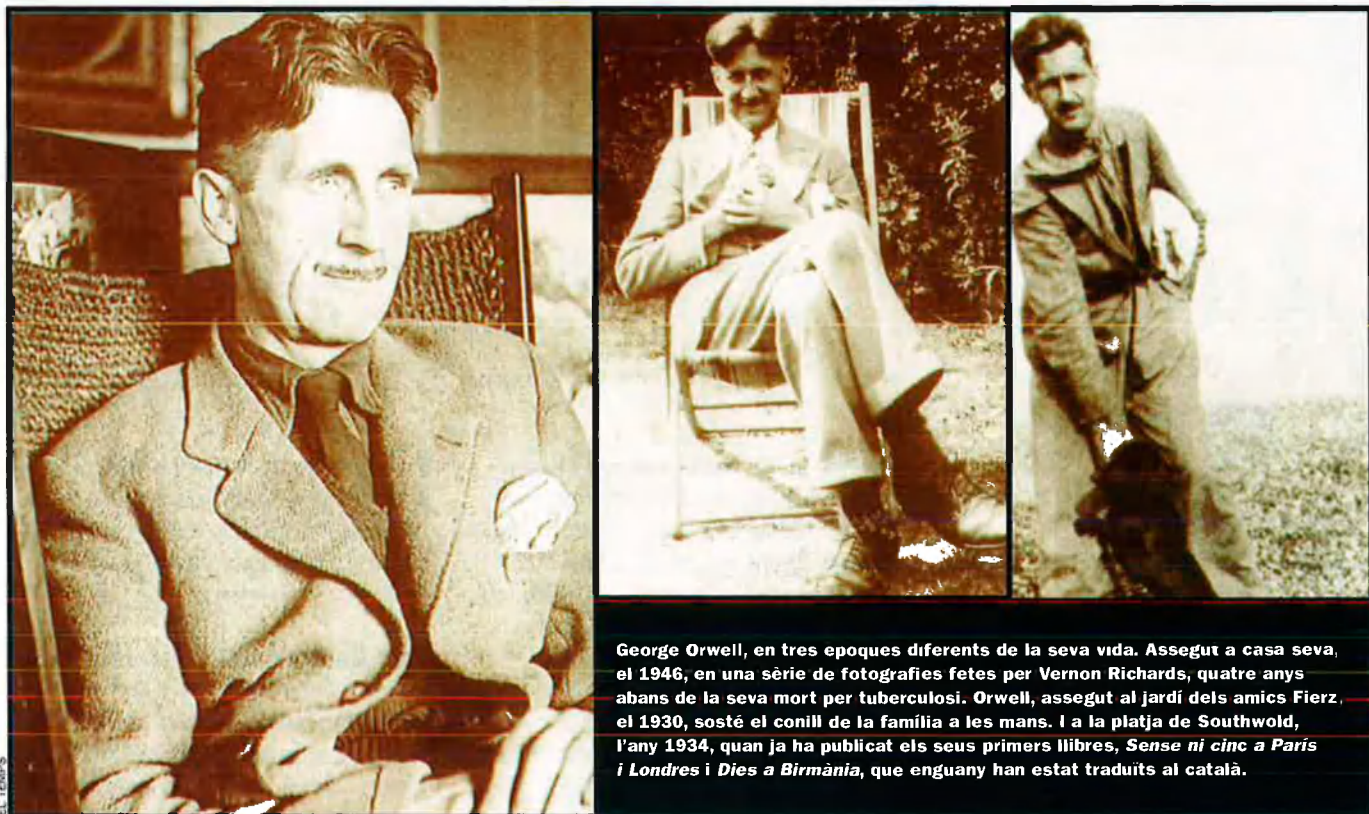
L'art de l'assaig. "El que he volgut fer per damunt de tot és transformar l'escriptura política en art", va dir. Segons Christopher Hitchens (*Orwell's Victory*, 2002), els darrers temps s'ha demostrat que els assaigs, cartes i ressenyes bibliogràfiques d'Orwell es poden reimprimir sense exposar-ho a cap descrèdit, en contrast amb les declaracions polítiques dels millors escriptors contemporanis d'Orwell; de Shaw, Spender, Auden i Wells, a Hemingway.

Cultura popular. El seu socialisme es basa en la solidaritat amb els valors de la cultura i sensibilitat populars.

Demòcracia. El pacte germanosoviètic del 1939 el va fer valorar, per damunt de tot, la democràcia anglesa. A partir del pacte, estableix una clara diferència entre les societats totalitàries, feixistes o comunistes, i les democràcies liberals, sense caure en el conservadorisme ni abandonar la defensa de les classes populars, el seu socialisme democràtic. Ha de deixar de banda, però, el seu combat contra l'imperialisme britànic.

Dimonis. Va denunciar tres grans corrents polítics, característics del segle XX: l'imperialisme, el feixisme i l'estalinisme.

Estil. Va crear un estil assagístic-periodístic molt marcat, però no va imposar

George Orwell, en tres epoques diferents de la seva vida. Assegut a casa seva, el 1946, en una sèrie de fotografies fetes per Vernon Richards, quatre anys abans de la seva mort per tuberculosi. Orwell, assegut al jardí dels amics Fierz, el 1930, sosté el conill de la família a les mans. I a la platja de Southwold, l'any 1934, quan ja ha publicat els seus primers llibres, *Sense ni cinc a París i Londres* i *Dies a Birmània*, que enguany han estat traduïts al català.

una tècnica única a les seves novel·les. A cada novel·la creava un model nou. Sempre el salva el seu poder d'observació, la profunditat en el retrat i la descripció i la força dels detalls, i, per damunt de tot, el fet que té coses potents a explicar. Això queda patent en els seus primers llibres. *Sense ni cinc a París i Londres* i *Dies a Birmània* han resistit el pas del temps sense cap arruga. Henry Miller considerava el primer un clàssic.

Hipocresia intel·lectual. N'era especialment sensible i la sabia detectar fàcilment.

Història. A diferència dels comunistes i de gran part de l'esquerra, refusava de forma categòrica tota referència metafísica a un sentit de la història que legitimés la totalitat dels seus actes i, per

tant, es malfiava del determinisme històric, de l'economicisme.

Homosexuals. Detestava els escriptors i intel·lectuals homosexuals i els insultava públicament i en privat.

Impopular. Al seu país era mal vist tant per l'esquerra com per la dreta, i això va frenar la venda dels seus llibres. Durant els dotze anys posteriors a la seva publicació, només va vendre sis-cents exemplars de l'*Homenatge a Catalunya*, i en vida seva l'editor no li va poder donar cap diner pels drets d'autor, tret de l'avançament de cent cinquanta lliures. Orwell va donar la culpa del poc èxit del llibre a maquinacions comunistes.

Independència. Va aconseguir trencar la dependència de l'educació anglesa

convencional rebuda a Eton; va renunciar al servei colonial; va saber viure al marge de la societat intel·lectual i no va caure en la temptació d'escriure al dictat dels interessos del poder.

Influències. Molt selectiu amb els autors que llegia amb admiració, hi ha rastres en la seva obra d'autors ben diversos, de Joyce a Zola, però els que li van deixar una empremta més profunda són Conrad, Dickens i Maugham.

Intel·lectuals. No els podia veure. Els considerava uns manipuladors de signes, malalts de deliri ideològic. L'afebliment general de la moralitat anglesa, va dir, ha estat en part obra dels intel·lectuals d'esquerra. Els considera uns desclassats que tenien tendència a trobar només legítim l'estat que adoptés les seves idees. La intel·lectualització del socialisme és una de les fonts de la seva perversió totalitària, pensava.

Literatura. Una de les úniques possibilitats de donar un testimoni coherent de la societat.

George Orwell no podia veure els intel·lectuals, que acusava d'estar infectats de deliri ideològic

Retrat del jove estudiant d'Eton, Eric Blair, el 1921, ben clenxinat i mudat. Dos anys després, el trobem uniformat a l'acadèmia de policia de Mandalay. És el tercer, dret, des de l'esquerra. La seva gran alçada destacava encara més a la seva època.

Llenguatge. Tenia un gust extrem pel significat correcte dels mots i el seu ús precís. El pensament totalitari comporta la corrupció de la llengua. La perversió de la llengua permet als totalitaris de fer versemblant la mentida.

Marginalió. L'escriptor francès Albert Camus, que Orwell respectava, té moltes afinitats amb l'escriptor anglès, i això explica en part els esforços de l'esquerra oficial per marginaliar els dos escriptors. (Jean-Claude Michéa, *Orwell, anarchiste tory*, 1995.)

Karl Marx. No va exercir cap influència sobre ell. La seva adhesió a un socialisme sense partit i a les esquerres va ser producte de la descoberta, els anys trenta, de la condició obrera a Anglaterra (*El camí de Wigan Pier*, 1936) i de la vida dels rodamons i jornalers dels barris més pintorescos de París i Londres (*Sense ni cinc a París i Londres*, 1933).

Nacionalisme negatiu. L'anglofòbia, l'antisemitisme i el trotskisme.

Nacionalisme positiu. Els neotorys, que a diferència del conservadorisme corrent, es neguen a reconèixer el declivi del poder i la influència anglesa. I els

anglòfobs d'abans que s'han convertit en probritànics. El nacionalisme celta, que es creu superior al saxó, i es considera més senzill, més creatiu, menys vulgar i menys esnob que els saxons. El sionisme.

Nacionalisme transferit. El comunisme, el catolicisme polític, el sentiment racial, el sentiment de classe i el pacifisme.

Observació. Josep Pla, després de llegir-ne *El camí de Wigan Pier*, anota: "Gran escriptor, observador intel·ligent i incomparable en tot el que escriví que m'ha arribat a les mans."

Pacifisme. Deia que la majoria de pacifistes o bé pertanyien a fosques sectes religioses o eren senzillament persones humanitàries que estan en contra de treure la vida als altres i que prefereixen no analitzar les implicacions d'aquesta actitud. També va detectar que la motivació real, però no confessada, d'una

minoria d'intel·lectuals pacifistes era l'odi a la democràcia occidental i l'admiració pel totalitarisme. Veia que els pacifistes joves atacaven només Anglaterra i els Estats Units.

POUM. Quan va ingressar a la milícia del POUM, a Barcelona, no sabia gairebé res d'aquest partit, només volia allistar-se per combatre els feixistes.

Pseudònim. El va utilitzar per signar el seu primer llibre, *Sense ni cinc a París i Londres*. No volia tenir problemes amb la seva família. N'havia pensat quatre. D'acord amb l'agent i l'editor, opten pel de George Orwell. Orwell és el nom d'un riu que desemboca al mar del Nord i George és el patró d'Anglaterra.

Revolució. Totes les revolucions, considerava, serveixen únicament per a substituir una classe dominant per una altra. Totes les descripcions de la utopia, o de la societat sense classe o del para-

L'autor d'"Homenatge a Catalunya" va acabar defensant la democràcia liberal, sense renunciar al socialisme

EL TEMPS

George Orwell, el més alt de la colla, amb barret, al front d'Orosa, el març del 1937. Als seus peus, la seva dona, Eileen O'Shaughnessy, que el va visitar aquell mes.

Quan ingressà al POUM a Barcelona no sabia gairebé res d'aquest partit

dís terrenal, són mistificacions —no necessàriament conscients— que amaguen les ambicions d'una classe nova.

Subtilesa. Va ser el més subtil dels escriptors polítics anglesos des de Swift, ha dit el biògraf Bernard Crick.

Teories. Com tants escriptors i pensadors independents —de Stendhal a Pla—, es malfiava de les teories, inventades pels que no saben veure les coses. Rússia i Alemanya, deia, van ser víctimes de la dictadura dels teoritzadors.

Totalitarisme. *La rebel·lió dels animals* i *1984*, les dues novel·les que han convertit Orwell en escriptor de fama mundial, han de ser llegides com una defensa intransigent de la llibertat individual i una exhortació a refusar totes les formes de l'opressió totalitària, considera Jean-Claude Michéa.

Lluís Bonada

Si ets subscriptor d'EL TEMPS, i te'n vas de vacances aquest estiu, no perdes el fil.

Si ja saps que seràs fora unes setmanes a l'estiu i no vols perdre el fil d'EL TEMPS, telefona'ns al **902 13 10 25** i comunica'ns l'adreça on vols rebre la revista aquest estiu.

Servei de canvi d'adreça durant les vacances d'estiu